

Rapport

Meldpunt onbeperkt stemmen

April 2026

Rapportage van de meldactie over toegankelijkheid van de gemeenteraadsverkiezingen 2026

ieder(in)

Inhoudsopgave

	Samenvatting en aanbevelingen	3
1	Inleiding	8
2	Meldingen uit ongeveer 100 gemeenten	9
3	Meeste meldingen over het stemlokaal	10
4	Meer positieve dan negatieve ervaringen	11
5	Het stemlokaal	12
6	Het stembiljet	20
7	Hulp en informatie door leden van het stembureau	24
8	Informatie van de gemeente over de verkiezingen	27
9	Informatie van politieke partijen over hun partijprogramma's	29
10	Machtigen of niet stemmen	31

Samenvatting en aanbevelingen

Bij het Meldpunt onbeperkt stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen 2026 hebben 236 mensen hun ervaring gedeeld met de toegankelijkheid van het stemproces voor mensen met een beperking of chronische aandoening.

Samenvatting

Er zijn veel positieve ervaringen gemeld. Het aantal positieve ervaringen (49%) is flink hoger dan het aantal meldingen over een negatieve ervaring (30%). En 22% van de ervaringen is neutraal.

Meldingen over het thema 'Informatie van politieke partijen over hun partijprogramma' zijn het minst vaak positief (46%).

Het stemlokaal

- Veel mensen hebben een positieve ervaring met de toegankelijkheid van het stemlokaal. Zij kunnen probleemloos stemmen omdat de bereikbaarheid, ingang en inrichting van het stemlokaal goed toegankelijk zijn.
- Nog niet alle stemlokalen zijn zelfstandig toegankelijk. De toegang wordt soms belemmerd door trappen, drempels en zware toegangsdeuren. En doorgangen zijn soms niet breed genoeg. Ook zijn er meerdere meldingen over te steile hellingen. Om hoogteverschillen te overbruggen worden soms oprijplaten gebruikt, maar dat leidt niet altijd tot een toegankelijke entree.
- Het vinden van de juiste route is soms lastig. De bewegwijzering is niet altijd duidelijk en geleidelijnen voor slechtzienden ontbreken soms of zijn niet compleet.
- De bereikbaarheid van het stemlokaal is niet overal even goed. Er zijn meldingen over slechte bereikbaarheid door gebrek aan openbaar vervoer en door grote afstanden tot een toegankelijk stemlokaal. Sommige gemeenten lossen dit op door zelf vervoer aan te bieden. Ook het laatste stukje van de route naar het stemlokaal kent soms obstakels, zoals een lastig grindpad en objecten die in de weg staan.
- Voor een aantal mensen met een (grote) rolstoel is ook het verlaagde stemhokje niet toegankelijk. Zij stemmen dan bijvoorbeeld op het blad/tableau van hun rolstoel. Praktisch probleem daarbij is dat het stempotlood vastzit aan een kettinkje, dat te kort is hiervoor.
- Een lage stembus is ook niet altijd beschikbaar. Zonder hulp het stembiljet in de stembus kunnen deponeren is voor mensen wel onderdeel van zelfstandig stemmen.
- Een aantal mensen wilde vanuit hun scootmobiel stemmen. Bij sommigen lukte dat, anderen stuitten op problemen met de toegankelijkheid van het stemlokaal en het stemhokje. Enkele mensen melden dat zij buiten het stemhokje hun stem hebben uitgebracht.

- Enkele meldingen gaan over ontbrekende voorzieningen, zoals voldoende verlichting en stoelen. Het omgaan met voorzieningen als 'tolk op afstand' (voor doven en slechthorenden) en de stemmal (voor blinden en slechtzienden) is voor stembureauleden soms nog onwennig.
- Nog niet overal kunnen mensen die gevoelig zijn voor prikkels in een rustige sfeer hun stem uitbrengen. Er zijn meldingen over te veel geluid, fel licht en straling. Wat prikkelarm inhoudt is niet altijd helder voor gemeenten.

Het stembiljet

- In een aantal gemeenten loopt de proef met een kleiner stembiljet. Daar zijn positieve ervaringen mee. Het kleinere formaat is makkelijker hanteerbaar. Er is ook waardering voor de (meestal) goede uitleg.
- Over het reguliere stembiljet lopen de ervaringen uiteen. In een aantal gemeenten was het stembiljet merkbaar kleiner dan bij de Tweede Kamerverkiezingen, omdat er minder deelnemende partijen waren. Toch waren er ook klachten over het grote formaat van het stembiljet. Het uitvouwen en opvouwen werd als heel lastig ervaren en belemmert een aantal mensen om zelfstandig te stemmen. Voor sommigen is het lastig om de juiste partij en naam te vinden op het grote stembiljet en voor anderen was het lettertype te klein.
- Meerdere mensen met een visuele beperking hebben hun ervaring met het gebruik van de stemmal gedeeld. Er is vooral veel waardering voor deze manier om zelfstandig te kunnen stemmen. Waardering is er ook voor het taxivervoer naar stembureaus met stemmal, dat sommige gemeenten aanbieden. En een enkeling heeft tips voor verbetering van de soundbox.
- Er zijn nog (te) weinig stembureaus met een stemmal waardoor mensen ver moeten reizen. Bij gemeenten waar ook wordt gestemd voor een wijkraad vormt dit een extra probleem. Dat kan alleen binnen de eigen wijk, waar soms juist geen toegankelijk stembureau met een stemmal is. Dat betekent dat inwoners niet zelfstandig met een stemmal voor de wijkraad kunnen stemmen. Ze kunnen wel op een ander stembureau met stemmal voor de gemeenteraad stemmen, maar dan niet voor de wijkraad. Ze moeten kiezen tussen:
 - het onzelfstandig uitbrengen van een stem (met hulp in het stemhokje) voor de wijkraad én de gemeenteraadsverkiezingen bij een stemlokaal in de buurt.
 - of: zelfstandig stemmen met behulp van een stemmal voor de gemeenteraad in een stemlokaal buiten de eigen wijk, maar dan niet voor de wijkraad kunnen stemmen.

Hulp en informatie door leden van het stembureau

- Veel meldingen zijn positief over de behulpzaamheid en vriendelijkheid van de leden van het stembureau.

- Enkele mensen hadden geen goede ervaring met de bejegening. Deze meldingen gaan over discriminerende bejegening vanwege een handicap. De ervaringen gaan over niet serieus genomen worden, betuttelend behandeld worden en overdreven veel aandacht krijgen.
- Er zijn meerdere meldingen gedaan door mensen die hulp nodig hebben in het stembokje. Hun ervaringen lopen uiteen. Voor een aantal mensen verloopt het goed, zij kunnen zonder problemen stemmen met hulp van een naaste. Andere meldingen gaan over het weigeren van het recht om iemand mee te nemen in het stembokje. Daarbij ontstaan discussies die als pijnlijk ervaren worden. De regels over wie er hulp mogen krijgen in het stembokje blijken niet altijd bekend te zijn bij de leden van het stembureau.

Informatie van de gemeente over de verkiezingen

- Over de informatie van de gemeente over het stemmen zelf zijn een aantal melders tevreden. Anderen, vooral mensen met een visuele beperking, maken melding dat de informatie van de gemeente niet goed toegankelijk is.
- Een aantal deelnemers aan de enquête meldt dat de gemeente weinig informatie verschaft over de toegankelijkheid van stemlokalen. En er zijn meldingen dat de informatie over toegankelijkheid niet klopt.

Informatie van politieke partijen over hun partijprogramma's

- Er zijn enkele ervaringen gedeeld en toegelicht over de informatie van politieke partijen. Deze ervaringen gaan over weinig informatie ontvangen hebben, maar ook over moeilijk leesbare informatie door lastig taalgebruik en het ontbreken van koppen in de tekst.
- Er is één melding over een ontoegankelijke locatie van een verkiezingsdebat. Een verkiesbare persoon met een beperking kan het podium niet betreden en daardoor niet op een gelijkwaardige manier campagne voeren.

Machtigen of niet stemmen

- Enkele mensen kunnen door hun aandoening niet naar het stembureau of hebben geen stempas ontvangen.
- Bij gemeenteraadsverkiezingen kan alleen binnen de eigen gemeente gestemd worden. Dat vormt een knelpunt als je voor een medische behandeling in een andere gemeente verblijft en daar dus niet kan stemmen. Maar ook als degene die je wilt machtigen niet in jouw gemeente woont, want dan is machtigen geen oplossing.
- Voor sommigen is machtigen een goede oplossing. De procedure over hoe iemand die geen handtekening kan zetten toch een volmacht kan verlenen is niet bij iedereen bekend.

Aanbevelingen

De uitkomsten van het Meldpunt onbeperkt stemmen zijn onderdeel van de landelijke evaluatie van de toegankelijkheid van de gemeenteraadsverkiezingen 2026 voor mensen met een beperking of chronische ziekte. Naast de landelijke evaluatie is het belangrijk dat gemeenten zelf zorgvuldig evalueren en dat zij daarbij de lokale vertegenwoordigers van mensen met een beperking of chronische ziekte betrekken.

Er gaat veel goed met de toegankelijkheid van de verkiezingen en een aantal mensen signaleert expliciet verbetering. Tegelijkertijd zijn er knelpunten, waarvan een aantal hardnekkig steeds terugkeren.

Op basis van de uitkomsten van het Meldpunt bij deze gemeenteraadsverkiezingen zien we de volgende verbeterpunten:

- Maak álle locaties waar stembureaus ingericht worden versneld echt toegankelijk. Stop met provisorische oplossingen om toegangsdeuren toegankelijk te maken en hoogteverschillen te overbruggen. Kies voor permanente oplossingen en maak daarbij gebruik van de richtlijnen in de NEN-norm 9120 Toegankelijkheid van Gebouwen. Gebouwen zijn daarmee zelfstandig toegankelijk gedurende het hele jaar, ook als ze niet als stemlokaal zijn ingericht maar hun gebruikelijke functie hebben.
- Zorg voor lage stembokjes en ook voor lage stembussen (desnoods een gekantelde klike, zoals iemand meldde). Denk aan goede verlichting en aan de beschikbaarheid van stoelen voor zowel de wachtrij als voor gebruik in het (verlaagde) stembokje. Zorg voor losse potloden of potloden aan een voldoende lange ketting om stemmen op het eigen blad van een (elektrische) rolstoel mogelijk te maken.
- Inventariseer de opties om stemmen vanuit een scootmobiel beter te faciliteren, zoals bredere stembokjes. Verstrek in ieder geval duidelijke informatie aan burgers over stembureaus die wel of niet toegankelijk zijn met een scootmobiel.
- Maak haast met het traject om een kleiner stembiljet te introduceren. Dat helpt op meerdere manieren de toegankelijkheid te verbeteren: het kleine stembiljet is beter hanteerbaar, overzichtelijker en het is standaard geschikt voor de stemmal. Zorg wel voor hele heldere instructie en evt. proefstemmen voor mensen die moeten wennen aan deze verandering.
- Maak alle stembureaus toegankelijk voor mensen met een zintuiglijke beperking. Met het kleinere stembiljet wordt de aanschaf van een stemmal op ieder stembureau haalbaar. Mensen met een visuele beperking kunnen dan stemmen op een stembureau in de eigen buurt en kunnen – als dat aan de orde is – ook stemmen voor wijkraden. Zorg daarnaast voor duidelijke bewegwijzering en goede geleidelijnen (voor blinden en slechtzienden).

- Zet in op het zoveel mogelijk zelf stemmen van mensen met een verstandelijke beperking en regel de ondersteuning die zij hiervoor nodig hebben, waaronder de mogelijkheid voor proefstemmen. Maak hulp in het stemhokje voor deze doelgroep mogelijk.
- Zorg dat leden van stemlokalen beter op de hoogte zijn van de regels over hulp bij het stemmen. En voorkom pijnlijke discussies in het stembureau door betere communicatie naar burgers over situaties waarbij hulp bij het stemmen wel is toegestaan en wanneer niet.
- Besteed in de training en voorlichting aan medewerkers van het stembureau extra aandacht aan houding en bejegening: wel vriendelijk en behulpzaam, maar niet ongevraagd dingen overnemen en geen discriminatie vanwege een handicap.
- Stimuleer gemeenten om over de toegankelijkheid van de stembureaus complete informatie aan te bieden en om op een toegankelijke wijze hun inwoners te informeren over de verkiezingen. Stimuleer of verplicht gemeenten om deze informatie in ieder geval aan te bieden op de website waarismijnstemlokaal.nl.
- Stimuleer politieke partijen om hun partijprogramma's in begrijpelijke taal en via toegankelijke kanalen bekend te maken.
- Bied meer voorlichting aan stemgerechtigden en hun naasten over de procedure voor een volmacht. Besteed daarbij ook aandacht aan situaties waarbij de persoon zelf door diens beperking geen handtekening kan zetten.
- Betrek – ook op lokaal niveau – ervaringsdeskundigen met verschillende beperkingen bij de voorbereidingen van de verkiezingen 2027. En streef naar diversiteit bij de bemensing van de stemlokalen.

1. Inleiding

Rondom de gemeenteraadsverkiezingen op 18 maart 2026 heeft Ieder(in) het Meldpunt onbeperkt stemmen geopend. Van 16 tot en met 24 maart was het mogelijk om ervaringen te melden met de toegankelijkheid van het stemproces voor mensen met een beperking of chronische aandoening.

236 ingevulde vragenlijsten

Mensen met een beperking of chronische ziekte zijn via een bericht op de Ieder(in)-website, via de lidorganisaties, via social media en via het Ieder(in)-panel uitgenodigd om hun ervaringen met het stemmen – zowel positief als negatief – te melden.

Melden was mogelijk via het invullen van een korte vragenlijst. In totaal zijn er 236 volledig ingevulde vragenlijsten binnengekomen.

Samenwerking gehandicaptenplatforms

Dankzij een projectsubsidie van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties konden we dit jaar extra inzoomen op de toegankelijkheid van het stemproces in drie gemeenten en één regio. Ieder(in) heeft samengewerkt met gehandicaptenplatforms in de gemeenten Arnhem, Den Haag en Leiden en de regio Twente. Deze vier platforms hebben zich extra ingespannen om de vragenlijst bij inwoners van hun werkgebied onder de aandacht te brengen. Daardoor zijn door inwoners uit deze gemeenten relatief veel meldingen gedaan. Naast de landelijke rapportage ontvangen deze platforms een aparte rapportage over de knelpunten en pluspunten in hun gemeente/regio rond de toegankelijkheid van het stemmen.

2. Meldingen uit ongeveer 100 gemeenten

De gehandicaptenplatforms in Arnhem, Den Haag, Leiden en Twente hebben zich extra ingezet om mensen te informeren over het Meldpunt onbeperkt stemmen. Dat zien we terug in het aantal meldingen: 90 van de in totaal 234 meldingen komen uit het werkgebied van de vier pilot-gemeenten.

De overige meldingen komen uit het hele land, uit 90 verschillende gemeenten. Het totaal aantal verschillende gemeenten kunnen we niet exact vaststellen, omdat de meldingen uit de regio Twente niet uitgesplitst zijn naar gemeente (er vallen 14 gemeenten onder Twente). Als we aannemen dat er over de helft van de 14 Twentse gemeenten gemeld is, dan kan de rekensom gemaakt worden. In totaal zijn er uit ongeveer $90 + 7$ (Twente) $+ 3$ (pilotgemeenten) = 100 verschillende gemeenten meldingen ontvangen.

De meeste meldingen zijn afkomstig uit Den Haag (30), gevolgd door de regio Twente met 25 meldingen. Uit Arnhem komen 20 meldingen en uit Leiden 15.

Meldingen uit de pilot-gemeenten	Aantal meldingen
Den Haag	30
Twente	25
Arnhem	20
Leiden	15

Na de vier pilotgemeenten komen de grote steden, met Amsterdam (9 meldingen) als koploper.

Meeste meldingen uit overige gemeenten	Aantal meldingen
Amsterdam	9
Rotterdam	6
Eindhoven	6
Utrecht	5

3. Meeste meldingen over het stemlokaal

Er is gevraagd om aan te geven over welk onderwerp de melding gaat. Bij deze vraag kon men meerdere antwoorden aankruisen.

Verreweg het meest genoemd wordt het stemlokaal (78%), op afstand gevolgd door het stembiljet (36%) en hulp en informatie door leden van het stembureau (33%). Veel mensen doen een melding over meerdere onderwerpen tegelijk, waardoor de percentages optellen tot boven de 100%.

Waar gaat jouw ervaring over?	Percentage	Aantal
Het stemlokaal	78%	185
Het stembiljet	36%	84
Hulp en informatie door leden van het stembureau	33%	77
Informatie van de gemeente over de verkiezingen	20%	47
Informatie van politieke partijen over hun partijprogramma's	10%	24
Iets anders, namelijk:	12%	28

Totaal: 236

12% van de deelnemers aan de vragenlijst geeft aan een melding te doen over iets anders. Zij noemen uiteenlopende thema's. Enkele mensen geven aan geen probleem ervaren te hebben. Meerdere meldingen gaan over het machtigen, over parkeren en over voorzieningen voor mensen met een visuele beperking.

4. Meer positieve dan negatieve ervaringen

Aan de deelnemers is gevraagd hoe ze hun ervaring beoordelen: positief, neutraal of negatief.

Was je ervaring positief, negatief of neutraal?	Percentage	Aantal
Positief	49%	115
Neutraal	22%	51
Negatief	30%	70

Totaal: 236

Bijna de helft van de meldingen gaat over een positieve ervaring (49%) en dat is aanzienlijk meer dan de 30% meldingen over een negatieve ervaring. 22% van de ervaringen is neutraal.

Veel meldingen gaan over meerdere onderwerpen en de beoordeling van de melder (positief, negatief of neutraal) gaat dan over het geheel van de ervaring. Daarom kunnen we de beoordelingen niet één op één aan de onderwerpen koppelen.

De tendens is dat er geen grote verschillen in waardering tussen de thema's zijn. Het thema 'informatie van politieke partijen over hun partijprogramma' krijgt (na de categorie 'anders') met 46% de minste positieve waarderingen.

Het thema 'stembiljet' heeft met 60% de meeste positieve waarderingen. Dat is een groot verschil met de verkiezingen voor de Tweede Kamer. Toen waren meldingen over het stembiljet het minst vaak (37%) positief.

Was jouw ervaring positief, negatief of neutraal	Positief	Neutraal	Negatief
Het stembiljet	55%	19%	26%
Het stembiljet	60%	21%	19%
Hulp en informatie door leden van het stembureau	56%	18%	26%
Informatie van de gemeente over de verkiezingen	55%	17%	28%
Informatie van politieke partijen over hun partijprogramma's	46%	21%	33%
Iets anders	39%	18%	43%

5. Het stemlokaal

Over de toegankelijkheid van het stemlokaal zijn 185 meldingen binnengekomen.

Positieve ervaringen

Veel mensen melden een positieve ervaring over de toegankelijkheid van het stemlokaal. Zij kunnen probleemloos stemmen omdat de bereikbaarheid, ingang en inrichting van het stemlokaal goed toegankelijk zijn.

Twee stemlokalen op één locatie waarvan één goed bereikbaar voor rollator / kruk, rolstoel (en dus ook kinderwagen). Goede P-faciliteit onder locatie, ook toegankelijk voor busjes (hoogte P-garage) en met voldoende invaliden P-plaatsen.

We zijn kortgeleden verhuisd en hebben voor het eerst gestemd in onze nieuwe gemeente. Ik als rolstoelgebruiker was perplex!! Er was een extra breed, verlaagd stemhokje. Geschikt voor rolstoelen en scootmobiels. Ook was er een verlaagde stembus. Deze was gekanteld en lag op een steun, waardoor de opening voor iedereen bereikbaar was. Nog nooit gezien en meegemaakt!! In 1 woord: geweldig!

Stemlokaal in gemeentehuis is rolstoeltoegankelijk. Automatische schuifdeuren. Deur naar stemlokaal zelf is een zware deur maar die stond open. Hoogte stemhokje, iemand anders stond bij de lage tafel om te stemmen. Stembureau lid bood spontaan hulp aan om het blad lager te plaatsen zodat ik er ook goed bij kon.

De ingang van het gebouw was geheel toegankelijk voor een rolstoel en de gangpaden waren groot. De rij was duidelijk aangegeven en de leden van het stembureau legden uit waar de rolstoel toegankelijke hoek was.

Het stembureau was drempelloos, er was plek om te zitten tijdens het wachten en mijn hond kon zonder gedoe mee. De uitleg bij binnenkomst was duidelijk en vriendelijk.

Goed toegankelijke locatie (Vredeskerk), duidelijke informatie en de optie om aan een tafel i.p.v. een stemhokje het stembiljet in te vullen. Het hokje was evengoed prima toegankelijk.

Gemeenschapshuis De Walnoot was prima toegankelijk voor mensen in een rolstoel. Tafel was op hoogte ingesteld en deuren gingen automatisch open.

Trappen, zware toegangsdeuren, drempels en nauwe doorgangen

Er zijn ook redelijk veel meldingen over knelpunten bij de toegang tot het stemlokaal. Uit deze meldingen blijkt dat niet alle stemlokalen zelfstandig toegankelijk zijn. De toegang wordt soms belemmerd door trappen, drempels en zware toegangsdeuren. En doorgangen zijn niet altijd breed genoeg.

Deur is lastig te openen met hulpmiddel of minder kracht in de armen. - De eerste balie zit beneden, voor het stemmen moet je een trap op (en ook weer af). In het pand is geen helling of lift aanwezig. - Ik woon boven in het wooncomplex maar kan hier niet stemmen.

De deur zat dicht, zware - uit zichzelf weer dichtslaande - deur waardoor ik niet zelfstandig naar binnen kon. Ik was alleen in m'n rolstoel.

Mijn ervaring met het stembureau zelf is prima, echter de toegang. Je moet via een hek een schoolplein op, waarvan de poort zeer lastig is voor een rolstoelgebruiker. De toegangsdeur is zeer lastig te openen en heeft een zware dringender. Er is een flinke drempel bij de deur en een lastige borstelmat. Dus over toegankelijkheid is niet (goed) nagedacht.

Ik heb sinds deze verkiezingen een nieuw stemlokaal, de oude was een gemeentelijke gymzaal waar je überhaupt niet eens bij de deur kon komen met een rolstoel i.v.m. getrapte tegels. Het positieve is dat het nieuwe stemlokaal gelijkvloers is en dus bereikbaar met de rolstoel maar het gebouw heeft een flinke drempel en een verzwaarde voordeur (het gaat hier om een schoolgebouw) waardoor het eigenlijk nog steeds niet toegankelijk is voor iemand met een rolstoel.

Ondanks oprij platen was het nog lastig te betreden. Er moesten zelfs handjes aan te pas komen om mijn rolstoel weer naar buiten te krijgen.

Ingang stembureau heeft een drempel, bovendien gaat de deur niet automatisch open, waardoor het voor mensen in een rolstoel zonder begeleiding vrij lastig wordt om binnen te komen via de gangbare route; er is een mogelijkheid om via de hoofdingang binnen te komen, maar dat moet je maar net weten, want het bordje waarop dat vermeld staat is voor iemand met een visuele beperking amper te lezen.

Bij een stembureau kon ik niet naar binnen vanwege een hoge drempel. Omdat dit bureau niet toegankelijk is voor mijn rolstoel, ben ik uiteindelijk naar een ander stembureau gegaan om daar alsnog te kunnen stemmen

Op de drempel om het gebouw te betreden na was alles in orde om met je rolstoel/scootmobiel te gaan stemmen. Achter mij (rolstoel) bleef een scootmobiel met de achterzijde op de drempel hangen.

Ze hadden wederom wel drempels aangelegd bij de deur. Maar die bestaat uit twee delen met een flinke drempel ertussen. Met m'n handbike kon ik deze nemen, maar zonder had het niet gelukt met rolstoel. Met handbike was het een vervelende dreun in m'n rug. Met m'n hypermobiliteit kan dit voor langdurige pijnklachten en luxaties zorgen.

De deuren bij de entree werden opengehouden met stoelen waardoor de draairuimte kleiner werd.

Het stemlokaal wat het dichtst bij mij is, een gymzaal, is volgens de gemeente

rolstoeltoegankelijk, maar het opritje de stoep op is te steil voor mijn rolstoel, de bochten zijn erg krap en binnen moet je door een kleedkamer heen waar er een bankje vlak naast de deuropening is. Mijn rolstoel is ietsje breder dan normaal en daardoor te breed om hier overal langs te manoeuvreren. Mijn rolstoel kan ook zulke steile opritjes niet nemen.

Ik gebruik een rolstoel waarin ik lig. Ik kwam het volgende tegen: ik kon de voordeur niet openen en er was ook niemand die dat zag. Vanuit de gang het stemlokaal in was de hoek erg krap waardoor ik meerdere keren moest steken om de bocht te kunnen maken. (...) Toen ik klaar was kon ik de ruimte niet verlaten omdat er een gesloten deur was met dranger. Niemand kwam helpen, ik moest op een volgende stemmer wachten die mij gelukkig ook hielp met de deur bij de uitgang.

Bij een aantal stemlokalen die niet of moeilijk zelfstandig toegankelijk zijn, hangt een bel om assistentie te vragen. Dat voorkomt dat mensen (soms tevergeefs) moeten wachten op hulp.

Ingang stembureau: Altijd al een lastige drempel, waar ze nu al een aantal jaar een houten plankje voorleggen maar nieuw dit jaar was dat je op een bel kon drukken waar je goed bij kon vanuit de rolstoel voor hulp om binnen te komen.

Het lokaal was niet heel gemakkelijk toegankelijk voor rolstoelen, maar buiten was een bel waar je kon bellen als je assistentie nodig had.

Provisorische oplossingen bij hellingen

Meerdere meldingen gaan over te steile hellingen. Hoogteverschillen worden soms overbrugd met oprijplaten. Maar dit soort tijdelijke oplossingen zorgen niet altijd voor een toegankelijke entree.

Mijn stemlokaal was voorzien van een oprijplaat om binnen te komen. Fijn dat hij er was maar helaas was de helling te steil.

Het stemlokaal was "toegankelijk " gemaakt door een soort oprijplaat over drempel te plaatsen. Maar vond die toch wat eng om met rolstoel overheen te gaan. Een andere bezoeker heeft mij naar binnen geholpen en iemand van stembureau hielp mij het pand te verlaten. Als ik alleen was geweest was ik niet binnengekomen.

In het stembureau was een trap van enkele treden waar een metalen plaat overheen gelegd was maar deze was veel te steil om zelf omhoog te kunnen rollen.

Het stembureau, locatie V. is niet toegankelijk. Week eerder melding gemaakt bij gemeente, die gelijk aangaf dit op te pakken. Toen ik in de ochtend van 18 maart ging stemmen was het stembureau niet toegankelijk. Er was wel een oprijplaat neergelegd, maar die was veel te steil en daarachter lag een mat. Dit gemeld en de gemeente heeft toen provisorisch een houten plank

in plaats van de mat neergelegd. Helaas kun je nog niet veilig in en uit het stembureau.

De rolstoeltoegankelijke ingang was voor mij, moeilijk lopende nogal wiebelig, een vrijwilliger zag dit en stond gelijk op toen is naar buiten ging om te ondersteunen want ze zei al dat het niet echt stevig was. Dus slechte ingang maar goede hulp.

De weg vinden

Een aantal meldingen gaan over het vinden van de juiste route. De bewegwijzering is niet altijd duidelijk en geleidelijnen voor slechtzienden ontbreken soms of zijn niet compleet.

Het stemlokaal was goed bereikbaar met rollator, maar de bewegwijzering leidde alleen naar de route per trap. Als je de lift gevonden had, stond er ook niet bij op welke verdieping het stemlokaal was. Kortom, het was best te doen, maar het kan nog wel ietsje beter!

De gele lijn in het stembureau is in compleet, leidt niet naar de tafel met de leden van het stembureau en niet naar de plek waar ik gestemd moet worden.

Het enige stemlokaal waar een stemmal was, het gemeentehuis is voor slechtzienden op geen enkele wijze toegankelijk. Zowel binnen als buiten geen geleide lijnen. dit jaar voor het eerst een veel te klein geel bordje met opschrift stemlokaal. Een burger heeft mij naar het juiste lokaal gebracht.

Ik ben op twee locaties geweest. Het viel mij op dat als je voor het eerst mag stemmen of je slecht zicht hebt je niet weet welke kant je op moet als je de locatie binnenkomt. Op beide locaties was dit het geval. Er stonden wel bordjes maar die waren niet op elke plaats te vinden of niet altijd even duidelijk (bijvoorbeeld een standaard waar krantje in ligt en daar boven was op het al aanwezige bord van de standaard een plaatje geplakt met het woord stemlokaal.

Bereikbaarheid stemlokaal

De bereikbaarheid van het stemlokaal is niet overal even goed. Er zijn meldingen over slechte bereikbaarheid door gebrek aan openbaar vervoer en een grote afstand tot een toegankelijk stemlokaal. Sommige gemeenten lossen dit op door vervoer aan te bieden.

Helaas waren alle stembureaus met stemmal in Den Haag heel erg slecht bereikbaar met het openbaar vervoer en super ver weg voor mij als inwoner van de x-laan. Waarom geen stemmal in het gemeentehuis, provinciehuis, de schouwburg of op treinstation Den Haag centraal? Onbegrijpelijk! Je moest zelf maar uitzoeken hoe en of je er kwam.

In Rotterdam is minder dan 1% van de stembureaus toegankelijk voor visueel beperkten. Maar er liggen geen (tijdelijke) geleidelijnen naar die drie stembureaus, dus voor ons zijn ze niet te vinden. Dichtstbijzijnde is voor mij op +/- 7km. afstand, een half uur enkele reis met OV (op eigen kosten) en in een voor mij onbekende omgeving, ver buiten mijn wijk. In dat stembureau kan ik niet stemmen voor de Wijkraad. Dus toegankelijkheid zou me dan mijn stemrecht gekost hebben.

de verkiezingstaxi; handig om naar het enige stembureau in Groningen te gaan waar ik zelfstandig kon stemmen. Van tevoren per mail geboekt met de vraag: als het eerder of later moet, vanwege efficiëntie is dat goed. Ik kreeg keurig de bevestiging van mijn boeking. (...) Op de dag taxi keurig op tijd. Grote verrassing; hij bleef wachten tot ik klaar was.

Ook over het laatste stukje van de route naar het stemlokaal worden knelpunten gemeld, zoals een lastig grindpad of objecten die in de weg staan.

Op de website van de gemeente en "waar is mijn stemlokaal" stond deze locatie als rolstoeltoegankelijk. Alleen moest je op het laatste stuk door een grindpad rijden om er te komen, wat niet voor iedereen met een rolstoel mogelijk is dus ik vond het niet heel toegankelijk.

Doordat er buiten het stembureau een bord was geplaatst met "stembureau" was het stembureau slecht toegankelijk. Het lukte me met moeite om binnen te komen, mede doordat ik ook nog eens door vrij smalle paaltjes moest rijden. Binnen werd gevraagd of alles goed toegankelijk was. Ik heb toen aangegeven dat het bord wel erg onhandig is geplaatst. En ondanks dat de dame zei dat ze het zou verplaatsen is dat niet gebeurd. Ook niet later op de dag.

Bij aankomst van het dorpshuis stond er bij de stoep waar ik op reed met de handbike, veel kliko's. Ik kon er langs, maar m'n zicht was daar niet goed. Ik kon het verkeer niet goed zien.

Stemhokje en stempotlood

Voor een aantal mensen is ook het verlaagde stemhokje met hun rolstoel niet toegankelijk. Zij stemmen dan bijvoorbeeld op het blad/tableau van hun rolstoel. Praktisch probleem daarbij is dat het stempotlood aan een kettinkje vastzit, dat te kort is om zo te kunnen stemmen.

Stemhok tafel was te laag waardoor mijn rolstoel niet onder het tafelblad paste. Ketting waar het rode potlood aan vast zit was tekort zodat ik niet op mijn eigen tableau kon stemmen.

Er was geen los potlood. Ik had er dit keer zelf eentje meegenomen omdat ik al wist dat ik met deze rolstoel het stemhokje niet in kan en het potlood in het hokje vastzit aan een te korte ketting.

Een flauw detail misschien, maar toch onhandig: het kettinkje aan het potlood was wel erg kort. Beetje lastig als je dan zittend probeert op een van de bovenste kandidaten van een partij te stemmen. Het lukte, maar met moeite.

Ik ben na een zwaar herseninfarct gehandicapt, evenwichtsproblemen, 1 zijdig verlamd, kan niet lopen en dus de gehele dag in een rolstoel, in 10 jaar nu bij verkiezingen ook naar het stemlokaal gegaan en dat gaat altijd prima, omdat ik kan rekenen op de aanwezige mensen en er hoeft niets structureel geregeld te worden. Ik kan niet in de hokjes komen, alhoewel dat in eerste instantie wordt geadviseerd. Mijn linker been steekt vooruit en ik kan helemaal niet bij het hokje komen, Niet te hoog of te laag is niet het probleem, ik geef dan aan een lege tafel zodanig te plaatsen, dat ik langs kan parkeren en met mijn rechterhand op de tafel kan stemmen.

Stembus

Enkele meldingen gaan over de bereikbaarheid of hoogte van de stembus. Zonder hulp het stembiljet in de stembus kunnen deponeren is onderdeel van zelfstandig stemmen.

De containers voor de stembiljetten stonden achter de rij wachtenden. Voor niemand handig. Mij werd wel hulp aangeboden door iemand van het stembureau om mijn stembiljetten erin te doen. Dat vond ik wel prettig, alhoewel het ook voldoening kan geven om ze zelf erin te kunnen doen.

Gemiddeld gezien zeer positief. Het enige is het stembiljet wat nog steeds te lomp en te groot is en de hoogte van de kliko.

Positieve ervaring. Mensen zijn geduldig, helpen wanneer nodig, ik gaf alleen wel aan dat de bus waar ik het in moest deponeren te hoog was...Dat wisten ze! Is gewoon een kliko en als je in een rolstoel zit is deze echt te hoog.

Scootmobiel

Er zijn een aantal meldingen binnengekomen van mensen die vanuit hun scootmobiel willen stemmen. Bij sommigen lukte dat, anderen stuiten op problemen met de toegankelijkheid van het stemlokaal en het stemhokje. Enkele mensen melden dat zij buiten het stemhokje hun stem hebben uitgebracht.

Stemlokaal gemeentehuis volledig toegankelijk. Kon met scootmobiel tot aan stemhokje.

Ik wilde stemmen en kwam met mijn scootmobiel. Omdat ik een hele slechte dag had, kon ik niet uit de scootmobiel komen. Maar hoe stem je dan? Je kan niet in zo'n smal hokje, er werd ook heel moeilijk gedaan. Toch wilde ik mijn stem laten gelden. Een persoon gaf mij een plankje en raadde mij aan om zo te stemmen. Stembiljet kon ik zo uitvouwen en op het plankje op mijn stuur leggen. Toch kunnen stemmen, ondanks dat de anderen er zeer op tegen waren in het stembureau. Was nl tegen de regels zeiden ze. IEDEREEN moet kunnen stemmen. Ook mensen in een scootmobiel!

-geen signing naar laag rolstoel-loket. - geen stoel, ik kan vanuit de scootmobiel niet stemmen - medewerker leende uiteindelijk zijn stoel uit - nauwelijks ruimte om goed met de scootmobiel weg te komen + gelukkig niet weer in een tent met akelig pijnlijke drempels

Ik woon in Amsterdam. Zij zeggen goed toegankelijk te zijn voor wat betreft stembureau's voor mensen met een beperking. Maar één groep wordt volgens mij stelselmatig vergeten. De scootmobielers. Problemen die je tegenkomt. Geen lift aanwezig en anders vaak te klein. Invalidelift niet aanwezig of te klein of er iets voor zetten zodat er niemand in het gat kan vallen. Veilig voor anderen maar voor rolstoelers en scootmobielers vaak onmogelijk om dat obstakel weg te halen. Er moet dus iemand bij staan om je daarbij te helpen. Om te komen bij de tafel of stembokjes zijn er bochten die je niet kunt maken. Stembokjes te klein om met de scootmobiel te kunnen stemmen. Staan is dan het enige alternatief. Voor mij is dat een beproeving en niet goed voor mijn gezondheid.

Kon alleen stemmen aan een tafel die daar stond, kon niet in mijn scootmobiel blijven zitten, ik ben zeer afhankelijk van mijn Scootmobiel.

Voorzieningen

Er zijn enkele ervaringen gemeld over voorzieningen in het stemlokaal en stembokje. Deze meldingen gaan over onvoldoende verlichting en het ontbreken van stoelen. De optie van een tolk op afstand (voor doven en slechthorenden) en de stemmal (voor blinden en slechthorenden) lijken voor stembureauleden soms nog wat onwennig (zie voor stemmal hoofdstuk 5)

Stoelen zijn niet overal beschikbaar, ook niet bij het verlaagde stembokje.

Ik heb een visuele beperking en mij valt het vaak op dat de stembokjes slecht verlicht zijn. Tenzij je echt geluk hebt dat hij toevallig onder een TL-buis staat. Naar mijn mening moet het eenvoudig zijn om met simpele led-strips of led-balken een mobiel stembokje te kunnen goed te kunnen verlichten.

Stemlokaal was goed bereikbaar en toegankelijk. Er lag duidelijk zichtbaar een flyer voor een tolk op afstand, dat zag ik voor het eerst :)

Ik zag de QR-code niet bij binnenkomst stemlokaal. Dus ik zei vrolijk tegen stembureau lid: "ik heb een uitdaging voor jullie" "O ja, wat dan?" De QR-code hing tussen de tafel en stembokjes. Deze zou eigenlijk op tafel moeten liggen/hangen bij het eerste stembureau lid.

Prikkels

Enkele meldingen gaan over de prikkels in het stemlokaal voor mensen die daarvoor gevoelig zijn. Deze meldingen gaan over geluid, fel licht en straling. Voor gemeenten lijkt niet altijd helder te zijn wat prikkelarm inhoudt.

De gemeente heeft twee plekken aangewezen als prikkelarm stembureau.

Het prikkelarme stembureau waar ik ging stemmen zat achter in een druk café, waar je eerst doorheen moest lopen. Hier was veel geluid en stond muziek aan waardoor de locatie niet meer prikkelarm was. Het is goed dat de gemeente denkt aan het maken van prikkelarme stemplekken, maar dan moet dit in de praktijk ook echt prikkelarm zijn.

Problemen met mijn beperkingen: - piepjes bij het scannen van de biljetten (zet dit gewoon uit!; onnodige trigger, doet pijn) - fel wit LED licht in stemhokje werkt triggerend voor de ogen, hoofdpijn en duizeligheid (gebruik iets zachters, een extra lamp voor wie meer licht wil, of aanpasbaar licht)

Ik heb de gemeente gemaïld om te vragen waarom er geen prikkel arme stemlokalen in mijn gemeente zijn en of daar voor gezorgd kan worden komend stem moment. En gemeld dat andere gemeenten dit wel bieden. Hun antwoord was dat ze niet kunnen voorspellen of een stembureau druk gaat zijn dus dan kunnen ze het niet prikkel arm noemen. Maar prikkel arm gaat niet enkel om de hoeveelheid mensen, maar ook om of er muziek is, hoe de vrijwilligers zich opstellen (stemgeluid, rustige uitstraling, geduld hebben) hoe het bureau is ingericht (geen krappe ingang, niet te veel chaotische inrichting, duidelijke aangeven waar je heen moet) etc.

Alle stemlokalen hebben Wifi en mensen met smartphones. Die zijn voor iemand met EHS allemaal onbereikbaar. Wat zou het fijn zijn als er in iedere gemeente ten minste één stemlokaal zonder Wifi zou zijn, waar tevens smartphones niet toegestaan zijn.

6. Het stembiljet

Over het stembiljet zijn 84 meldingen gedaan. Dit zijn zowel meldingen uit de pilotgemeenten met een kleiner stembiljet als uit gemeenten die het reguliere stembiljet gebruiken. Ook over het gebruik van de stemmal voor blinden en slechtzienden zijn meerdere meldingen gedaan.

Proef met kleiner stembiljet

In een aantal gemeenten loopt de proef met een kleiner stembiljet. Daarover zijn positieve ervaringen gemeld. Het kleinere formaat is makkelijker hanteerbaar. Er is ook waardering voor de (meestal) goede uitleg.

Stembiljetten waren top! Niet het gedoe en stress rondom het vouwen en makkelijker te doen vanuit de rolstoel.

Ik vond dat stembiljet in Nijmegen vrij duidelijk was en dat ik goed geholpen werd door de medewerkster van het stemlokaal hoe ik moest stemmen.

Uitstekend toegankelijk stemlokaal, duidelijke uitleg over het nieuwe stembiljet waarmee een proef loopt in mijn gemeente.

Goede toegankelijke stemlocatie met uitlegmogelijkheid voor het nieuwe, kleine stembiljet door een begeleider.

In mijn gemeente werd getest met een nieuw, kleiner stembiljet. Ik vond dat prettig werken en er werd uitgebreid over geïnformeerd. Er waren ook oefensessies, maar die vond ik laat aangegeven.

Erg nadrukkelijke uitleg van het nieuwe stemformulier. Maar niet gezegd dat 2 vakjes MOETEN worden ingevuld. Alleen partij aankruisen is ongeldig.

De namen van de kandidaten in de multomap (Leiden had kleine stembiljetten en er moesten twee hokjes rood gemaakt worden) zouden in een groter lettertype uitgevoerd moeten worden.

Het reguliere stembiljet

Over het reguliere stembiljet lopen de ervaringen uiteen. In een aantal gemeenten was het stembiljet merkbaar kleiner dan bij de Tweede Kamerverkiezingen, omdat er minder deelnemende partijen waren.

Het stembiljet was overzichtelijk omdat er niet zoveel partijen zijn in mijn gemeente,

Stembiljet was mooi klein formaat t.o.v. landelijke verkiezingen

Een iets kleiner stembiljet dan bij de laatste 2e Kamerverkiezingen, nog steeds te groot door te veel partijen.

Ook nu gaan veel meldingen toch over het grote formaat van het stembiljet. Het uitvouwen en opvouwen van dit stembiljet wordt als heel lastig ervaren. Dat belemmert een aantal mensen om zelfstandig te stemmen. En voor sommigen is het op het grote stembiljet lastig om de juiste partij en naam te vinden.

Stembiljet is wel erg groot om uit en in te klappen; ik had wat dat betreft geluk dat mijn partij op de eerste 'pagina' stond.

door de grootte van het stembiljet is dit vanuit de rolstoel lastig uit te vouwen en het gewenste vak aan te kruisen

Onhandig groot stembiljet. Moeilijk te vouwen als je spalken om je handen draagt en met krukken loopt

Het is lastig uit te vouwen en weer op te vouwen wanneer je poli artrose hebt in handen.

Waarom zo groot A2 formaat. Niet vriendelijk. Het uitvouwen en zoeken naar de juiste partij/lid van uw keuze.

Mijn man kan dit niet open maken of weer opvouwen Dus ik help hem daar mee. Al eens een x een sneer voor gekregen. Nu ben ik ze voor en zeg ik wat ik ga doen..

Het stembiljet is veel te groot om te kunnen openen en met het potlood kom ik niet tot nauwelijks bij het goede vakje, omdat het vel veel te groot is. Daardoor ben ik geholpen met het vakje inkleuren.

Ik heb een hoge dwarslaesie en ben net een maand 18jaar, dus voor de eerste keer stemmen. Ik kreeg het stembiljet niet open en ik kon de namen allemaal niet lezen (ik kan wel gewoon lezen, maar teveel om te overzien). Mijn begeleider heeft uiteindelijk het stembiljet ingekleurd, maar zonder controle van de aanwezige of machtiging.

Leesbaarheid

Over de leesbaarheid van het stembiljet kwamen meerdere meldingen binnen. De meldingen gaan over het kleine lettertype. De loep biedt soms uitkomst.

Wel was de tekst op het stembiljet erg klein, ook voor mensen zonder visuele beperking.

Het stembiljet was kleiner dan anders. Volgens mij was het lettertype ook kleiner dan anders, dat is lastig voor mij om te lezen.

Letters zijn te klein.

Biljet was weer onleesbaar :-(

Bij het stembureau was gelukkig een goede loep aanwezig, waardoor ik de namen van de gegadigden vrij goed kon lezen. Probleem blijft wel dat het

lastig is om bij het inkleuren met het rode potlood goed te zien welk hokje je inkleurt, met controle achteraf met het vergrootglas kon ik dat wel goed zien.

Stemmal

Over het gebruik van de stemmal zijn meerdere meldingen gedaan. Er is vooral veel waardering voor deze manier om zelfstandig te kunnen stemmen. Waardering is er ook voor het taxivervoer naar stembureaus met stemmal, dat sommige gemeenten aanbieden. Soms is er nog onwennigheid over de procedure bij stembureauleiden. En een enkeling heeft tips voor verbetering van de soundbox.

Voor het eerst in bijna 20 jaar weer zelfstandig kunnen stemmen door middel van de stemmal.

Nog niet zo lang geleden ben ik verhuisd naar de gemeente Nieuwegein. Bij de landelijke verkiezingen kwam ik erachter dat er in deze gemeente geen stemmal was, die ik wel nodig heb om zelfstandig te kunnen stemmen. Daarom ben ik toen uitgeweken naar een buurgemeente waar ze er wel een hadden. Maar dat voelde niet als de passende oplossing en daarom ben ik met mijn gemeente in gesprek gegaan. Dit was een hele positieve ervaring, de gemeente dacht goed mee en heeft ervoor gezorgd dat er een toegankelijk stemlokaal met stemmal is gekomen

supergoed geholpen ook na afloop naar de bus terug - had helpend geweest als in de beschrijving was opgenomen hoe er te komen om met de mal te stemmen - en op mijn verzoek werd ook een check gedaan of het goede juist was ingekleurd. Mooie geleidelijnen en een duidelijke mal om te voelen! spreksnelheid van de Soundbox zou handig zijn om te kunnen verhogen, want je zat soms te wachten en te luisteren totdat je verder kon in de stemstappen. En 2 pijltjestoetsen misschien, zoals op de Webbox voor de soundbox, want nu duurt het langer om bij het juiste te komen.

Het stemmen met de stemmal ging goed, alleen het vouwen van het biljet heb ik een beetje hulp bij nodig gehad wat eigenlijk niet zou moeten, maar was wel prettig.

Ik ben blind en ben met de stemtaxi naar het stembureau waar een stemmal lag gegaan. Ik heb gestemd met de stemmal. Zowel de stemtaxi als stemmal zorgen ervoor dat ik zelfstandig gebruik kan maken van mijn stemrecht. Dit vind ik heel belangrijk. Het ging heel goed. Als het stembiljet kleiner is wordt het overzichtelijker.

Stemmal is ok maar ik ervaar de gaatjes dicht bij elkaar.

Ze liepen mee naar waar het moest gebeuren. Vervolgens drukte een alweer goedwillen vrijwilliger mij het stemformulier en een potlood in de handen. Dank u wel en Nu? Ik heb de situatie even verbaasd laten bestaan en toen gevraagd? En nu? Hebben jullie wellicht een stem mal? Een wat? Ik: stemmal. OH ja. Vervolgens werd ik naar een hokje met stemmal en soudbox vergezeld. Soundbox: werkt goed, al heb ik dit keer niet alle namen gecontroleerd.

Vervolgens bekeek ik de stemmal, leeg. Het komt nogal precies hoe je de stemlijst erin schuift, dat moet ik zelf misschien niet doen. De mal bleek leeg. De mevrouw bleek niet te weten dat dit hun taak was. Na mijn vraag heeft ze dit alsnog gedaan.

Dat er nog weinig stembureaus met een stemmal zijn maakt dat mensen ver moeten reizen. En bij deze gemeenteraadsverkiezingen was een extra probleem dat in sommige gemeenten er ook gestemd werd voor de wijkraad. En dat kon alleen binnen de eigen wijk, waar soms juist geen toegankelijk stembureau met een stemmal was.

In Rotterdam is minder dan 1% van de stembureaus toegankelijk voor visueel beperkten. Maar er liggen geen (tijdelijke) geleidelijnen naar die drie stembureaus, dus voor ons zijn ze niet te vinden. Dichtstbijzijnde is voor mij op +/- 7km. afstand, een half uur enkele reis met OV (op eigen kosten) en in een voor mij onbekende omgeving, ver buiten mijn wijk. In dat stembureau kan ik niet stemmen voor de Wijkraad. Dus toegankelijkheid zou me dan mijn stemrecht gekost hebben.

Ik heb gestemd met behulp van de stemmal. Dit ging goed. We hebben een toegankelijk stembureau in de gemeente. Het zou heel fijn zijn als dit er meer worden. Aangezien ik nu naar een ander dorp moest reizen. Het stemmen ging goed, maar het idee dat de rest van mijn gezin om de hoek kan stemmen, en ik er bijna een half uur voor om moet reizen is natuurlijk te bizar voor woorden.

7. Hulp en informatie door leden van het stembureau

Er zijn 77 ervaringen gemeld over hulp en informatie door leden van het stembureau.

Bejegening en hulp

Veel meldingen zijn positief over de bejegening door leden van het stembureau. De termen vriendelijk en behulpzaam worden heel vaak genoemd.

In het stembureau zelf was alles perfect geregeld; supergoed geholpen ook na afloop naar de bus terug.

Ontvangst en bejegening door de mensen van het stembureau was zeer vriendelijk.

Stembureau medewerkers kwamen aanrennen om de deur te openen, en direct werd stemhokje het blad verlaagd. Top

De verdere toegang was prima en de mensen in het stembureau waren zeer vriendelijk en stonden zelfs voor me op om me beter te helpen.

De mensen in het lokaal waren erg vriendelijk en behulpzaam en wezen mij op het lagere stemhokje.

Enkele personen ervaren te weinig hulp.

Op elke stemlocatie zou minstens 1 hokje met een lagere tafel moeten zijn voor o.a. rolstoelgebruikers. Ik kwam binnen met mijn rolstoel. Er waren 2 zalen om te stemmen, ik neem de eerste. Vervolgens vind ik alleen hoge tafels in de hokjes. En niemand die bedenkt dat dat niet handig is voor een rolstoelgebruiker en mij daarop wijst. Ik ben langs minstens 7 mensen gekomen van het stembureau.

Jammer dat bewegwijzering 2 kleine pijlen zijn en de mensen die je zouden moeten begroeten wegwijzen druk met elkaar in gesprek waren.

Discriminerende bejegening vanwege een handicap

Enkele mensen hadden geen goede ervaring met de bejegening. Deze meldingen gaan over discriminerende bejegening vanwege een handicap. De ervaringen gaan over niet serieus genomen worden, betuttelend behandeld worden en overdreven veel aandacht krijgen.

(....) en vond de medewerker van het stembureau het nodig om mijn duidelijk zichtbare assistentiehond aan te halen met de mededeling "ik zie het wel maar dat geldt niet voor mij he". Voor ik iets kon zeggen was ze vol aan het knuffelen met mijn assistentiehond. Met als gevolg een grote PTSS aanval met een ziekenhuis bezoek tot gevolg. Ik durf niet meer te gaan stemmen helaas.

Ik stond op mijn scootmobiel in de rij en mij werd gevraagd of ik mijn stempassen wel bij mij had, aan anderen werd dat niet gevraagd. Dat voelde erg paternalistisch.

Ik kwam binnen met aankoppelbike. Koppelde af, deed mijn ding. Bij het aan koppelen maakte de 4 stembureau vrijwilligers er een act van voorzien van hun commentaar. "Even kijken hoe dat werkt, toch mooi wat ze allemaal voor jullie maken." En hop daar veranderde het prima toegankelijke stembureau in een inspiratie act waar ik in een positie werd gezet waar ik mij opnieuw buitengesloten voelde.

Hulp in het stembokje

Er zijn meerdere meldingen gedaan door mensen die hulp nodig hebben in het stembokje. De ervaringen lopen uiteen. Voor een aantal mensen verloopt het goed, zij kunnen zonder problemen stemmen met hulp van een naaste.

Het stemlokaal was voor een blinde persoon prima toegankelijk ieder jaar weer op hetzelfde adres. De vrijwilligers op het stembureau weten al sinds jaren een dag dat ik iemand meeneem in stembokje en dat is voor mij voldoende.

Mijn zoon 35 zemb mocht stemmen. Ik mocht mee het hokje in om het hokje rood te maken. Vooraf had ik wel gebeld met gemeente. Provincie of landelijk stem ik met wel 18 formulier maar bij gemeente (ik woon zelf in een andere gemeente) kan dat niet.

Meerdere meldingen gaan over het weigeren van het recht om iemand mee te nemen in het stembokje. Er ontstaan discussies die als pijnlijk ervaren worden. Uit de ervaringen blijkt dat de regels over wie er hulp mag krijgen in het stembokje niet altijd bekend zijn bij de leden van het stembureau.

Met mijn slechtziende moeder van 91 gestemd bij het stembureau in de (...) School in A. Ik mocht haar absoluut niet helpen in het stembokje. Medewerkers waren totaal niet op de hoogte van de regels en bleven star volhouden dat slechtziendheid geen lichamelijke beperking is. Tevens werd het advies gegeven mij de volgende keer te laten machtigen. Na mijn uitleg dat het hier ook om eigenwaarde van mijn moeder gaat en dat ze graag wil doen wat ze nog kan zei een van de medewerkers dat ik zelf dus ook zei dat ze het wel kan.. Het huilen stond me nader dan het lachen en voor mijn moeder heel kwetsend allemaal. Totaal niet op de hoogte deze mensen..

Ik zit in een rolstoel en heb hulp nodig in het stembokje. Daarom nam ik iemand mee. Een medewerker van het stembureau zei dat het niet is toegestaan om iemand mee te nemen in het stembokje en weigerde mijn begeleider mij te laten helpen. Volgens hem mogen alleen blinden/slechtzienden iemand meenemen. Maar ik kan niet zelfstandig stemmen, dus mag gewoon hulp krijgen in het stembokje..

Zoals altijd kwam ik herkenbaar als gehandicapte stemmen (witte taststok, donkere bril, loep). En zoals altijd zeg ik voor het stemmen dat ik, indien nodig, hulp wil van mijn man. Nee, was het antwoord, dat moest een stembureau medewerker zijn. Ik hield voet bij stuk en zei dat in de wet stond dat gehandicapten zelf mogen kiezen. Nee, was het antwoord. Ik bleef volhouden en toen zagen ze af van verdere discussie maar keken het niet na in de wet. Gelukkig kon ik zelfstandig met hulpmiddelen stemmen. Daarna heb ik het opgezocht en laten zien online in de kieswet. Toen bedankten ze wel. Maar dit zou voor anderen echt een probleem kunnen zijn.

er zaten in het stemlokaal drie mensen. toen ik mijn stembiljet aan de eerste man gaf en vertelde dat mijn man samen met mij het stemhokje in zou gaan, zei hij dat is prima want hij zag niet alleen aan mij maar ook aan m'n stok dat ik slechtienden was. Direct daarop riep de dame naast hem nee dat mag niet. En volgde een korte discussie en ik riep anders kijkt u even bij de kieswet J28 die heeft u vast liggen. De derde heer zei nee, het is oké. ze waren daarna uiterst vriendelijk en behulpzaam. Toch verdriet het mij dat het elk jaar zo gaat nog steeds. De mensen die er zitten zijn niet goed geïnformeerd dat slechtienden iemand mee in het stemhokje mogen nemen. Altijd maar die discussie en soms ben ik zelfs geweigerd en heb ze toen verplicht om te gaan bellen. Ik heb zelfs een keer gezegd als ik niet mag dan verscheur ik hier het biljet voor jullie neus. Het doet je als mens absoluut wat.

En ik moest weer in discussie met het personeel, want het stembureau vond dat ik maar een volslagen onbekende mee moest nemen het stemhokje in. Om daar dan vervolgens HARDOP mijn stemmen voor de hele wereld te moeten noemen. Als persoon met een handicap word je zo totaal derderangs behandeld. We moeten ons hele hebben en houden aan de overheid communiceren (en ontvangen) via DigiD, het is natuurlijk totale onzin dat een eenmalige stem niet via DigiD uitgebracht zou kunnen worden.

Bij een verstandelijke beperking is hulp in het stemhokje (nog) niet toegestaan. Daaraan is wel behoefte illustreert de volgende melding.

Mijn dochter met verstandelijke beperking en nivo rond de 8 jaar wil graag stemmen, maar elke keer wordt ze aangekeken op haar uiterlijk en mag ik niet behulpzaam zijn bij het stemmen. Althans ik mag niet mee in het stemhokje terwijl dat met slechtiende wel mag. Den Bosch had een heel ander stembiljet, eerst moest partij aangekruist worden en daarna de persoon op wie er gestemd wordt. Dit had mijn dochter nooit alleen kunnen doen. Een beetje hulp was er bij gewenst!

8. Informatie van de gemeente over de verkiezingen

47 mensen hebben aangekruist dat hun ervaring (onder andere) gaat over de informatie van de gemeente over de verkiezingen.

Informatie over het stemproces

Een aantal meldingen gaan over de informatie van de gemeente over het stemmen zelf. Daarover zijn een aantal melders tevreden. Anderen, vooral mensen met een visuele beperking, melden dat de informatie van de gemeente voor hen niet goed toegankelijk is.

Alles was door de gemeente zorgvuldig voorbereid, stemlijst, stembiljet en stukken in de plaatselijke krant echt zeer goed 🍌 Stemlokaal netjes begaanbaar en snelle afwikkeling Was een goede ervaring.

Ik vind het goed dat de gemeente uitleg geven over de gemeenteraadsverkiezingen.

De ontvangen informatie over nieuw stembiljet, kandidaten een stembureaus is niet toegankelijk voor een slechtzienden.

Ik maak gebruik van braille, gesproken en braille software op mijn laptop. De gemeente heeft ons huis niet bedeed met kieslijsten, mij dus ook niet. Ik heb de gemeentelijke website over de verkiezingen bezocht. Die was wat mij betreft goed toegankelijk, al gaven de diverse pdf documenten met de kandidaten van de partijen me wel wat hoofdbreken. Ook werd er een verkiezingskrant genoemd, die heb ik alleen bij facebook gevonden en dus uit principe niet gelezen.

De informatie van de gemeente en de partijprogramma's die verstrekt wordt, is niet duidelijk voor mensen die niet goed kunnen lezen.

Verder ook gebrekkige info van gemeente over de kandidatenlijsten en partijen. We hebben wel de kandidatenlijst ontvangen maar dit was een groot blad die niet handig was om te lezen of te scannen.

Informatie over toegankelijkheid van stemlokalen

Een aantal deelnemers aan de enquête meldt dat de gemeente weinig informatie verschaft over de toegankelijkheid van stemlokalen.

De informatie van de gemeente over toegankelijk stemmen voor mensen met een beperking is zeer beperkt en mist een grote groep beperkingen. - Waar is bijvoorbeeld drukte zichtbaar? Hoe zit het met mobiliteitsbeperkingen als je niet in een rolstoel zit? Rustiger tijden, minder zintuiglijke invloeden? - Geen informatie over toegankelijkheid in de krant met verkiezingsinfo. De krant met verkiezingsinfo is lastig lezen met bijv. veel kleine letters. Waarom niet gewoon een kieslijst zoals in andere gemeenten?

De gemeente had op hun website de toegankelijkheid van de stembureaus niet aangegeven. Het stembureau waar ik heb gestemd was wel rolstoeltoegankelijk, maar ik zag geen voorzieningen voordove of blinde mensen. Ook geen prikkelarme stembureaus, of informatie vanuit de gemeente over de drukte.

Ik vond de lijst van de gemeente over toegankelijkheid van de stemlokalen minder overzichtelijk, deze werd pas meegestuurd met de kandidatenlijst een week van te voren. Ook denk ik dat veel stemlokalen die toegankelijk zijn, niet passend zouden zijn voor een scootmobiel, terwijl mensen dat wel verwachten. Ik zou het goed vinden als er expliciet wordt vermeld dat scootmobielen worden geacht voor buiten te zijn.

Er zijn ook een aantal meldingen dat de informatie over de toegankelijkheid van het stembureau niet klopt.

Hier zou hij ook toegankelijk zijn (volgens de site van de gemeente) . Nou absoluut niet. Het begon met een te zware deur met onmogelijke drempel, vervolgens was het stemhokje mega hoog, dus moest het maar in de ruimte doen op een gewone tafel,

Op de website van de gemeente stond dat stembureau 5 toegankelijk was voor rolstoelen. Andere jaren was dit ook zo, maar dit jaar niet. Een onaangename verrassing!

9. Informatie van politieke partijen over hun partijprogramma's

Bij 24 meldingen is aangevinkt dat deze (ook) gaan over de informatie van politieke partijen over hun partijprogramma's.

Hoeveelheid informatie

Enkele deelnemers aan de enquête melden dat er weinig informatie beschikbaar is of dat de informatie moeilijk vindbaar is.

We kregen wel heel kort van tevoren een flyer waarop de meningen van de partijen stonden genoteerd. Dat was wel jammer aangezien het heel summier was dit keer.

Geen enkele flyer in brievenbus ontvangen. Ik doe niet aan social media. Heb dus maar kieskompas gebruikt.

Ik vind dat gemeenten veel te weinig informatie geven over de verschillende partijen bijvoorbeeld via de plaatselijke/regionale zenders

Informatie over partijen, programma's en kandidaten vond ik lastig om te vinden (Amsterdam). Je moet alles zelf uitzoeken (wat ik wel kan maar dat is niet de bedoeling). Je mist bijvoorbeeld een overzicht online waar je op alle partijen, programma's en kandidaten kunt doorklikken. Ik heb voor een andere gemeente gezien dat er een centrale pagina was van waaruit je kon doorklikken i.p.v. alles te moeten googelen.

Toegankelijkheid van de informatie

Over de toegankelijkheid van de informatie zijn enkele ervaringen gemeld. Een positieve melding over een toegankelijke stemwijzer en een negatieve melding over dat er bij deze verkiezingen geen gemeentelijke versie van de stemwijzer van Steffie (een stemwijzer in makkelijke taal) beschikbaar is. Andere meldingen gingen over moeilijk taalgebruik en het ontbreken van koppen in de tekst.

Er was een toegankelijke stemwijzer van onze gemeente. Op basis daarvan kon ik een goed vergelijk maken met verschillende partijen.

Telefonische melding: Dochter met beperking heeft bij de vorige verkiezingen gebruik gemaakt van de stemwijzer van Steffie, dit heeft haar in staat gesteld om zelfstandig haar stem uit te brengen. Nu blijkt dat dit voor de gemeenteraadsverkiezingen niet beschikbaar is, want dit kost geld, 5000 euro. Moeder is hier gefrustreerd over.

De programma's waren in te moeilijke taal en te onoverzichtelijk voor iemand met een verstandelijke beperking.

De partijprogramma's waren niet goed toegankelijk. Geen koppen.

Toegankelijkheid verkiezingsdebat

Ook over de locatie van een verkiezingsdebat kwam een melding binnen. Een niet-toegankelijke locatie belemmert mensen met een beperking die verkiesbaar zijn om gelijkwaardig campagne te kunnen voeren.

Ben zelf lijsttrekker. Ik vind dat we door ontbreken toegankelijkheid van locaties en het niet meedenken een achterstand hebben om op deze manier ons debat te kunnen volgen. Bij mij is dat geweest een ontoegankelijk podium. Bij een ander die werd gedwongen anderhalf uur te staan die dat niet kon en daarom gruwelijk over haar grenzen ging en drie dagen moest bij komen. Als we willen dat mensen met beperking ook politiek actief zijn. dan moeten ze wel op dezelfde wijze gelijkwaardig campagne moeten kunnen voeren. Ik had twee weken van tevoren aangegeven ik kom in rolstoel. Ze zouden regelen dat ik erop kon. Bij aankomst niks geregeld en hun besloten voor mij dat ik wel even getild zou worden. Dat weigerde ik.

10. Machtigen of niet stemmen

Niet gestemd

Enkele mensen kunnen door hun aandoening niet naar het stembureau of hebben geen stempas ontvangen.

Ik ga niet stemmen want vanwege decubitus ben ik voor een tijdje bedlegerig en ik wil geen machtiging aan iemand geven. Ik wil digitaal stemmen!

Krijg nooit stempapieren nou boeit me dat ook niet want ook al ga je stemmen er word toch niet naar je geluisterd en zeker als minder valide niet, je bent gewoon niemand.

Bij gemeenteraadsverkiezingen kan alleen binnen de eigen gemeente gestemd worden. Dat vormt een knelpunt als je voor behandeling in een andere gemeente verblijft, maar ook als degene die je wilt machtigen niet in jouw gemeente woont.

Ook is alleen stemmen in je eigen gemeente raar voor mensen die in een andere gemeente zijn. Er zal vast een oplossing zijn, maar ik kan die niet vinden. Vooral mijn vriend die 3x per week aan de dialyse ligt, die in Den Haag woont, maar de dialyse is in Leidschendam. Daar kom je dan later pas achter.

Bedgebonden door z ernstige M.E, niemand vraagt zich af of ik wil stemmen. Begeleider mag niet stemmen omdat hij niet in mijn gemeente woont.

Machtigen

Voor sommigen is machtigen van een ander persoon een goede oplossing om toch te kunnen stemmen. De procedure over hoe iemand die geen handtekening kan zetten toch een volmacht kan verlenen is niet bij iedereen bekend.

Fijn dat ik iemand anders kan machtigen om voor mij te stemmen, want ik kan zelf niet naar een stemlokaal vanwege mijn slechte gezondheid

Niet duidelijk hoe je iemand kunt machtigen om voor jou te stemmen, als je zelf geen handtekening kunt zetten op het machtiging formulier